

A collective approach to Kafka's characteristic structure and spiritual atmosphere in his works¹

Sabri Balta² 

² Van Yüzüncü Yıl University, Van, Türkiye.

ABSTRACT

Franz Kafka is recognized as one of the leading writers of contemporary German literature. His life and work continue to attract the attention of researchers, the literature and the art world. This study aims to reveal Kafka's character structure and the spiritual atmosphere in his works with a collective approach using hermeneutic and psychoanalytic methodologies through his novels *The Castle*, *The Trial* and *The Metamorphosis*, which are among his well-known works. Without evaluating the novels one by one, the images considered within the framework of the general atmosphere of the novels are interpreted with a collective and holistic perspective. Kafka includes basic existential feelings, such as anxiety and alienation, that are unique to humans in his works, and he fictionalizes characters who try to hold on to life and give it meaning. He skillfully blends real and fantastic elements throughout his narratives. He skillfully depicts how the social problems of the modern world turn into a hopeless and merciless scene for people. The messages he gives in his works transform him into a writer who transcends his time and makes it permanent and up-to-date. Although his friends described him as an extremely cheerful and relaxed, Kafka's personality and character structure are not reflected in his works, and he even conflicts with the subjects and atmosphere he deals with in his works.

KEYWORDS

Kafka, novel, characteristic structure and spiritual atmosphere.

Introduction

Franz Kafka is one of the prominent figures of contemporary German literature and a world-famous writer about whom much research has been conducted across diverse domains (Karaman, 2017, p. 158). When his life and works are analyzed, reveals a writer who consistently evokes curiosity and leaves readers with lingering questions. He is recognized by literary and art critics as one of the most influential literary figures of our century among Western literary figures. Adopting a distinctive 'Kafkaesque' style (Steinhauer, 1983) and attracting attention in many fields, such as literature, art and cinema, Kafka's works and personality continue to be subject to critical scrutiny today.

What makes Kafka popular is that he is a writer who complicates himself in the history of literature and constructs narratives that are intentionally elusive and difficult to resolve. In this respect, his place in the history of literature among European writers is very different. Evaluating him with any status is like opening a ball of yarn that is difficult to analyze. In Kafka's works, most of which are fragments, leaving endless question marks in the reader's mind, reaching a definitive judgement and fully resolving the work is as exhausting and intriguing as solving a metaphysical event in depth.

¹ This paper was presented as an oral presentation at the 2nd International Congress of Integrated Social Research and Interdisciplinary Studies, held on May 30–31, 2025.

The fact that his works are kept on the agenda and are remarkable also makes him mysterious and increases the interest in him. Kafka's works combine elements of realism with fantastic elements (Spindler, 1993; Marufova, 2025). In his works, he fictionalizes characters who try to hold on to life and make sense of life with basic existential feelings, such as anxiety and alienation, which are unique to human beings. He describes how the modern 'rational' world has turned into an absurd, hopeless and cruel scene with no exit for the individual. This transformed him into a writer who transcended his time and made him permanent and contemporary (Sala, 2025, p. 278). The world of thought and emotion in Kafka's writings also reflects the golden age of capitalism after World War II (Karadaş, 2012, p. 954). However, in his works, Kafka emphasized issues related to the problems of modern man, such as family, social problems, bureaucracy and restrictions on freedom in the business world, alienation and hopelessness (İlkılıç, 2019, p. 29). In most of his stories and novels, he included critical approaches towards modern society by putting the image in the service of thought (Altıparmak & Durakoğlu, 2016, p. 173). Kafka's works are full of narrative complexity and deep symbolism (Yılmaz, 2023, p. 1). Kafka also confronts his heroes with bitter realities to emphasise that life is a lie through human values, such as morality, faith and love (Salihoğlu, 1983, p. 44). He deals with social problems, such as alienation in the period he lived in, and skilfully depicts the bureaucratic structure of the period and the helplessness of the individual against the functioning of this structure (Yurtsever, 2011). The theme of authority or power, which appears in his works from his early narratives to his unfinished novels, represents a hellish situation with its traceable and multiform, variable, variable, infiltrating every point of the individual's life sphere and its structure based on various power relations (Sunar, 2009, pp. 31-32). Kafka's works are prophetic and depict the world constructed for a century since his death (Zgustova, 2025).

Kafka, a modernist writer who distinguishes between the change in society and the alienation of individuals from themselves, deals with the dilemmas of 20th-century post-industrial Western society, the dishonesty of the bourgeois life and the inextricable functioning of bureaucracy. Culturally, he saw the dilemmas of modernity, which emerged in the 19th century with the idea that traditional literature, art, social organization and daily life had lost their validity, and he processed all these in his works (Koncavar, 2010, p. 45). While he emphasized the helplessness of man in the face of the absurdity of the world in his works, he was compared to surrealism by some and expressionism by others. In fact, the striking aspect of Kafka's works, which do not fit into the definition of any school, stands out as the concern not to deviate from the most tangible aspects of reality beyond a deliberate simplicity (Gündüz, 2013, p. 84). Various writers and intellectuals have shown great interest in Kafka's works in the context of the excessive limitation of individual rights and freedoms in the political and social environment under the power of state administration and have tried to identify themselves with the moods of the heroes in his works (İlkılıç, 2019, p. 24).

Although he spent his life in Prague, a small environment and circle (Sarı, 2009, p. 20), Kafka, who made very important contributions to the world literary literature with his literary and writer identity (Güven, 2024, p. 838), carried a very pessimistic atmosphere to his works (Aytaç, 1990, p. 277) and created enigmas and contradictions that need to be solved in the minds of researchers.

Although he died in 1924, Kafka was not well known during his lifetime and his real fame began after 1950 (Wagenbach, 1997, p. 10), and most of his works were published posthumously. Kafka has been an important source of inspiration for both literary and social scientists, and has influenced the study of philosophy, psychology and psychoanalysis (Sala, 2025, p. 278). Since his works direct the reader to interpretation and allow for hermeneutic reading, critics have tried to analyze the symbols of the texts in his works within a sociological, psychological, mythical or philosophical framework (Dagestan, 2024, p. 1). Despite his profound influence on the world of literature and social sciences, the number of social scientists interested in Kafka and discussing his concepts in Turkey is relatively small (Sala, 2025, p. 278).

Aim and methodology

This study aims to evaluate Kafka's well-known novels, *The Castle*, *The Trial* and *The Metamorphosis* with a collective approach using hermeneutic and psychoanalytic methodologies and to reveal the character structure and spiritual atmosphere in his works. Instead of analyzing the novels in question separately, the images processed within the framework of the general atmosphere in the novels have been evaluated from a collective and holistic point of view. Thus, the main messages intended to be conveyed by the novels were targeted. Kafka's characteristic structure was interpreted by considering factors, such as the author's childhood, family, social status, education, circle of friends, the neighborhood he lived in, his personality, faith and political view. While examining the spiritual atmosphere reflected in his works, the author's own spiritual state and the style of reflecting the elements lying in his subconscious to his works were tried to be evaluated and interpreted from a psychoanalytic point of view. As it is known, psychoanalytic evaluation and hermeneutic analysis as a qualitative research method are among the methodologies used in the analysis of literary works and writers (Karaman, 2017, p. 159; Solmaz, 2017, p. 285; Foster, 2018; Rehberg, 2018; Barut, 2024). The hermeneutic approach offers various strategies to analyze the language, internal structure, symbols and meanings of texts (Yılmaz, 2023, p. 5). A literary work is a mirror of the spiritual state of the author who created it (Kolcu, 2008: 199). It is a document (Furtuna, 2015, pp. 16-17) that focuses on the life of the author depending on his detailed biography related to his subconscious psychology (Aytaç, 1995, p. 13) and reveals his personality and spiritual state.

Kafka's characteristic structure and his spiritual state

Character is the basic feature that expresses a person's temperament and structure and determines their behavior. It shows itself with stability and determination in people's attitudes and behaviors. It emerges in the individual's communication and relationships with others (Ceylan, 2019, pp. 55-56). A person with character exhibits a stable structure by always behaving in the same way under the same situations and conditions. A person with character means a person who acts in accordance with the value judgments of society and has internalized social values (Bayar, 2019, p. 57).

To express Kafka's characteristic structure, the narratives of Max Brod, one of his closest friends, and his other friends are important. Max Brod pioneered Kafka's recognition in the literary world by publishing his works without permission, both during his life and after his death, and wrote his biography (Aytaç, 1990, p. 277).

Kafka's bad relationship with his father, the social problems he experienced in Prague, his problematic and difficult relationship with women and his life as a civil servant affected his personality and world (Sağlam, 2003, p. 62). Max Brod talks about his friend Kafka's cheerful and relaxed personality. Moreover, he reports that Kafka's other friends also confirmed this view (Aytaç, 1990, p. 227). In this case, contrary to the statements of his friends, how can one explain Kafka's display of a character with different contradictions? To find this out, it is necessary to evaluate him from various perspectives, such as his childhood and youth, his family relationship and understanding, the social, cultural, religious and financial status of his family, the influence of his parents on him, his social status, the education he received, his circle of friends, the neighborhood he lived in, his political views and his diet.

Sarı (2009, p. 7), in his work *Kafkaesque Anorexia*, evaluates Kafka's human qualities. He states that Kafka had his own sadness, joy, anxieties, family, friends and desire to write, so his human virtues cannot be ignored. He says that Kafka fulfilled the requirements of his time during the period he lived in. According to him, Kafka's spiritual atmosphere is blurred with various social events, troubles, frustration, optimism, pessimism, love and tolerance of his time. These evaluations give important clues to recognize and reveal Kafka's character structure.

Aytaç (1990, pp. 277-281) also includes Franz Kafka in her book titled 'Contemporary German Literature'. When her statements are evaluated with a collective approach, it is possible to notice and highlight many characteristic aspects of Kafka. His father has a special place in his life. Kafka's father, who later became wealthy, is someone he can never reach or resist. He feels helpless in front of his father. He finds his father's actions and thoughts wrong and approaches him suspiciously, so he lives in a constant state of alertness and vigilance. Kafka is a writer who loves deep solitude to write, preferring to share his thoughts and troubles only through his diary. He is a personality who can integrate sensitivity and perseverance in his soul, and he has an endless tendency for self-criticism and self-judgment. He is a very meticulous observer. He senses his surroundings well. He is an identity that can look at the inner face of events with a detailed eye. He does not judge anything superficially. He evaluates the people around him according to their conditions. He is conscientious, patient, tolerant, fair, compassionate, understanding, consistent and meticulous. He values healthy thinking. He has a sense of duty and task. Despite not having the tendency, he completed his law education with a doctorate degree. Despite his grudges, he takes his business life and office work seriously and exhibits exemplary behavior and character towards his superiors and subordinates. He exhibits a personality that is loved by his friends but does not dare to be intimate with him. He does not like pomp and pretense. In this respect, he prefers simplicity.

Kafka struggles against difficulties with extraordinary effort on the one hand, and on the other hand, he accepts the situation in the face of difficulties and sometimes does not react at all (Güven, 2024, p. 840). Kafka, who had to carry a sickly body in his chest throughout his life, is not only timid but also dead-eyed in seriousness. Despite this seriousness, he is mischievous, melancholic and headstrong. The negative reflection of his parents' living conditions in the family environment also negatively reflected on Kafka's own inner freedom and pushed him into loneliness. The incomprehensible and enigmatic nature of the environment he grew up in and its laws virtually closed Kafka off to the outside world. He felt the need for a warm family environment that he had never experienced. He forced himself to be cheerful and successful, and this situation pushed him into an inextricable tangle of contradictions. Kafka was exposed to very narrow, closed, bureaucratic and morally negative environmental conditions. This situation made him have a personality that contradicted what he wanted to do and what he did. He was searching for himself spiritually. It is unclear where Kafka's inner world is. He does not feel like he belongs to a place spiritually, but he is in a spiritual state that cannot be separated from the place. His spiritual state is dark and black and white. Sometimes he wants to take on a colorful personality. However, the narrowness, congestion, and passivity, both turning inward and escaping state from his inner world make him seem calm but make him tense. Because he was often sick and was admitted to a sanatorium, he could not make a healthy attachment to someone. Maybe that is why he got engaged and broke up. He feels the need for someone to whom he cannot maintain loyalty.

Kafka's lack of solid belief led him to question his existence. He exhibits a spiritual state constantly going back and forth between his inner and outer worlds. He has a large and dominant dream world. He is in a spirit atmosphere that lives in a simple world and can never exist. Even the clothes he wears do not make Kafka look colorful to the outside. He is an identity that does not want to educate anyone, does not personally put himself in the foreground, and always remains in the position of a listener. He carries an anxious dilemma between love and writing. On the other hand, he sympathizes with healing rather than the strange. He evaluates modernity differently and reflects a desire for the natural.

According to Stach (2021), Kafka is also a womanizer and has a fear of sexual failure. For this reason, he exhibits a penchant for pornography throughout most of his adult life. This is also quite interesting. Kafka (Brod, 1960), who never married, has a fear that people will find him mentally and physically repulsive.

The spiritual atmosphere in Kafka's works

Various factors, such as social environment, climate, geography, food, diet and education can influence the biological and psychological makeup of human beings (Öz & Yılmaz, 2009, p. 84; Bayar, 2019, p. 54). The positive and negative effects of individual, familiar and environmental factors on the psychological structure of human beings are undeniable. It is possible to notice that Kafka reflects his mood, character, family dynamics, social environment and the spirit of the time in his works through various grotesque images, such as psychological, sociological, neurotic, behavioral, communicative and spatial. His works reveal the real dimensions of being reduced to one and isolated from society and serve as a guide in understanding the situation of modern man (Çiçek, 2015, p. 144).

Having brought together many contrasts, Kafka's spiritual state appears to be an emotionally conscious schizophrenic case. The state of mind in his works is different from the state he has been exposed to since childhood. As Gürsel Aytaç states (Aytaç, 1990, pp. 281-286), Kafka reflects a meticulous and critical mood in his works and makes people run after him to detect the changes of objects. He feels the necessity to add a new expression to each expression. His expressions are paradoxical and reflect a dialectical mood with words, such as 'but,' 'though,' 'on the one hand'...'on the other hand.' The mood in his works is reflected in the style and the main texture in this way. He is in a ball of antithesis that does not lead to synthesis. He exhibits a microscopic sensitivity trapped in detail. There is a dialectical atmosphere that progresses within the system and flows from section to whole. The heroes in his works must be meticulous observers of details. Every gesture, tone of voice and even the smallest event must guide their decisions. Kafka's heroes drift under the pressure of unremitting activity. Because of the complexity and infinity of their relationships, they are unable to grasp the whole and utilize their knowledge. They are in a tragedy. They are cut off from their familiar environment by their own decisions or by an external event. They cannot react without thinking and cannot be the implementers of the system. They consider and weigh every possibility. They investigate the system that becomes suspicious and jeopardizes the functioning of the system that cares about time. Thus, the hero who is eliminated is eliminated by the system. Reality is exaggerated and cruel.

Kafka, who constantly questions his spiritual existence and takes himself between his inner world and his outer world, does not reflect the meaning in his works by matching it with the conditions of the world he lives in. He exhibits a situation in which imagination is dominant. He is in a perplexed state between imagination and reality and is in a never-ending confusion. He is in a race against time in his inner world. Despite his desire to reach somewhere as if proving himself, he experiences tides by encountering abnormal obstacles. He has spiritually built a simple world for himself, where his identity both exists and does not exist and never exists with his symbolic life. Strange and bizarre things are like a reality for him. Events are drowned in images. On the other hand, meaning, is mounted between images with the dimensions of time and space.

Despair, pessimism, alienation, suicide and death, loneliness, gloom, pain, anguish, impatience and sadness are among the moods seen in Kafka's works. Kafka, who perceives despair as a necessary state by talking to himself and treating himself, does not feel any discomfort from this state and does not see it as a disorder of his soul. However, this state prevents him from getting up and recovering. Kafka sees his negative spiritual state as normal. He cannot make any progress in his relationships and constantly postpones the way out. He does not see a forward-looking light on matters concerning himself. He is in agony that is hard to bear. Despair is such a bodily disease in Kafka that it is like a pain that must come to him in fits. Although he wants to get rid of this condition, he is in an endeavor not to get rid of it. The world he lives in and the world he imagines are intertwined. His world is a world of alienation, suffocating and alienating from human beings. Although he cannot rationally and logically ground his despair and sadness, he cannot stop himself from thinking about suicide, which appears as a seizure.

For him, this act is a momentary escape. Living a life according to his family's desire, alienation, guilt and loneliness cause him to dive into the thought of death (Karaman, 2017, pp. 160-164).

From a communicative point of view, it is seen that the reality and perceptions and communication actions in Kafka's works develop on the axis of the impressions gained by individuals and their transformation into moral actions. Joseph K. in *The Trial* and Gregor Samsa in *The Transformation*, when they experienced conflict with those around them, continued their communicative actions within the framework of moral questioning. The impressions they gained were effective in their personal moral judgements (Gündüz, 2013, p. 84).

Kafka, who does not construct a fantastic or surreal world in his works, describes the world as no one sees it. He deals with social relations and problems with a critical approach. Kafka, who draws a picture of his own existence through allegory in his novel 'Transformation,' in which he follows an allegorical narrative path, prefers to constantly emphasize that the insect not only describes a salesman, but the fictional character Gregor Samsa himself (Koncavar, 2010, p. 45). In the novel, his criticisms of modern society are mostly based on the concept of alienation. He expresses the psychological effects of the sense of alienation of an individual who cannot establish healthy relationships with his society and has no social life outside his work on the individual through the atmosphere of the Samsa family (Altınparmak & Durakoğlu, 2016, pp. 171, 182).

In Kafka, moods based on space also appear to be problems. Reflecting the problems to space, Kafka establishes the spaces with an explicit content and identifies his feelings, thoughts, longings and memories with space. In this respect, the novel 'The Castle' is molded with grotesque elements. The events in the novel do not coincide with the world that lived. Everything is illogical, meaningless and absurd. Reality is distorted, alienated and confused. The reader feels himself in a void. There is an uncertain atmosphere. The truth is told second-hand and carried to the metafictional plane of the text. The author hides his sovereign position behind the people in the work and does not guide the reader in the work (Balta, 2001, pp. 11-12). The general theme in Kafka is living in a fragmented world (Anckaert & Burggraeve, 2023, p. 187). In 'The Castle, which is reminiscent of a fragmented world, Kafka describes the concrete reality through the abstract reality. By making time and space unreal, he identifies the dark elements of his inner world with the space in a dream atmosphere. He narrates spatial problems by reflecting them on people. In 'The Castle, the places are inaccessible and there is a necessity for transportation. Expulsion from the place appears in the work. Entering the space is at the mercy of the owner. There is a struggle for a space where there is no light and which cannot be shared. The places are multi-purpose, do not encompass a full invitation and are symbolic. Time, which is chronological, flows successively for seven days, each subject corresponding to one hour. Time is again dependent on the clock (Balta, 2000, pp. 1-16). In 'The Trial,' concrete places are important in terms of narrating the events. Because there is a close connection between the place and the spiritual state of Joseph K., the hero of the novel. Through this connection, the plot of the event makes sense. In addition, these symbolic places are dark, gloomy, complex, suffocating, dull, narrow, steep and filthy, and play a key role in determining the mental states of people (Balci, 2012, pp. 36-40). Human motifs in Kafka are also very interesting. The human being is lost in a world that is spiritually hollowed out and disappears. There is no characterisation of human identity and personality (Anckaert & Burggraeve, 2023, p. 188).

Conclusion

As a globally influential author, Kafka's life and works continue to attract the attention of researchers, the literature and the art world. His nuanced treatment of social issues and individual rights in his works has sparked enduring curiosity and interest among writers and intellectuals. Kafka skillfully dealt with the dilemmas of post-industrial Western society, the dishonesty of bourgeoisie and the functioning of the bureaucracy in his works. He seamlessly

blends realistic and fantastical elements. Issues, such as alienation, existential anxiety, guilt and absurdity, are striking. Kafka did not hesitate to confront his heroes with bitter realities to explain that life is a lie through human values, such as morality, faith and love. His expressions in his works are full of paradoxes and antitheses that do not lead to synthesis.

Throughout his life, Kafka reflected his spiritual state, character, family dynamics, social environment and the spirit of the times in his works through various grotesque images, such as psychological, sociological, neurotic, behavioral, communicative, and spatial. Despite his weak and diseased constitution, his friends reported Kafka as a cheerful and relaxed personality and character. However, this personality and character structure is not reflected in his works and even conflicts with their prevailing themes and atmosphere. Kafka remained trapped in psychologically repressed emotions. Despite this, he exhibited a character and a state full of contradictions, searching for himself, questioning himself and the world. As reflected in his works, he wandered outside reality and into his own fictional world. In a sense, his stylistic approach emerged from a sense of compulsion, as though he were playing intricate games with both life and literature. He exhibited a personality that wanted to be understood later.

In conclusion, Kafka's works contain important clues about his understanding of literature and art, personality and character. They are a guiding light in understanding the situation of modern man. It is Franz Kafka himself who complicates the understanding of his works. Therefore, it is not easy for researchers to define him, to understand his character and spiritual world and to hold a clear mirror for the reader about him. Although he is a difficult writer to analyze as a character, the subtle messages in his works that shed light on his own time and future times still make Kafka special and contemporary.

Conflict of interest declaration

My article "A collective approach to Kafka's characteristic structure and spiritual atmosphere in his works" has no financial conflict of interest with any institution, organization or person. There is no conflict of interest between the authors.

References

- Altıparmak, İ. B., & Durakoğlu, A. (2016). Franz Kafka'nın 'Dönüşüm' adlı eserinin sosyolojik açıdan analizi [A sociological analysis of Franz Kafka's "The Metamorphosis"]. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 171–184.
- Anckaert, L., & Burggraeve, R. (2023). Kriz ve Alam: F. Kafka ve Yasa [Crisis and Sign: F. Kafka and the Law] (G. Abrim, Trans.). *Sofist*, 7, 185–203.
- Aytaç, G. (1990). *Çağdaş Alman Edebiyatı* [Contemporary German Literature]. Kültür Bakanlığı Yayınları/558, Başbakanlık Basımevi.
- Aytaç, G. (1995). *Edebiyat Yazıları III* [Essays on Literature III] (1st ed.). Gündoğan Yayınları.
- Balcı, U. (2012). Franz Kafka'da mekân ve yabancılaşma [Space and alienation in Franz Kafka]. *JASSS International Journal of Social Science*, 5(3), 35–41.
- Balta, S. (2000). Franz Kafka'nın 'Şato' adlı eserinde zaman-mekân ilişkilerine bir bakış [A look at time-space relations in Franz Kafka's "The Castle"]. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 1–16.
- Balta, S. (2001). Mekân, insan, Kafka ve Şato [Space, human, Kafka, and The Castle]. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 11–15.
- Barut, Ö. (2024). Yorumbilim kuramı temelinde SA Yesenin'in şiirlerinin Rusçadan Türkçeye çevirisinin karşılaştırmalı analizi [A comparative analysis of SA Yesenin's poems from Russian to Turkish based on hermeneutic theory]. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 29, 88–103. <https://doi.org/10.30767/diledeara.1399500>

- Bayar, M. (2019). İbn Haldun düşüncesinde bireyin kişilik gelişimini etkileyen faktörler [Factors affecting the personality development of the individual in Ibn Khaldun's thought]. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 7(19), 53–77. <https://doi.org/10.31126/akrajournal.586810>
- Brod, M. (1960). *Franz Kafka: A Biography*. Schocken Books.
- Ceylan, İ. (2019). Kişilik gelişimi din ilişkisi [The relationship between personality development and religion]. *Din ve Bilim - Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 50–72.
- Çiçek, N. (2015). Franz Kafka'nın eserlerinde yabancılaşma problemi [The problem of alienation in Franz Kafka's works]. *Beytulhikme. An International Journal of Philosophy*, 5(1), 141–162.
- Dağıstan, U. (2024). Kafka'nın Şato romanında örgütsel bir yönetim biçimi olarak Weberci bürokrasi ve tahakküm [Weberian bureaucracy and domination as an organizational management form in Kafka's The Castle]. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 12(38), 1–21.
- Foster, S. (2018). *Franz Kafka'nın "Dönüşüm" ve "Dava" romanlarının hermenötik yorumu* [A hermeneutic interpretation of Franz Kafka's "The Metamorphosis" and "The Trial"] (Master's thesis). University of Nebraska, Omaha.
- Furtuna, F. (2015). Psikanalitik edebiyat kuramı ve 'Kimlik' romanı [Psychoanalytic literary theory and the novel "Identity"]. *Akademik Kaynak*, 3(5), 15–22.
- Gündüz, U. (2013). Kafka metinlerinde iletişim, iletişimsizlik ve yabancılaşma olgusu üzerine [On communication, miscommunication and alienation in Kafka's texts]. *Selçuk İletişim*, 7(1), 83–95. <https://doi.org/10.18094/si.51221>
- Güven, E. B. (2024). Memur ve hukuk danışmanı olarak Franz Kafka [Franz Kafka as a clerk and legal advisor]. *Söylem Filoloji Dergisi*, 9(2), 838–853.
- İlkılıç, S. (2019). Franz Kafka'nın Türkiye'de alımlanması [The reception of Franz Kafka in Turkey]. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 7(1), 14–33.
- Karadaş, Y. (2012). İktidar, tahakküm ve Kafka'nın Şato'su [Power, domination and Kafka's The Castle]. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 11(3), 951–965.
- Karaman, F. (2017). Franz Kafka'da umutsuzluk, intihar ve ölüm [Despair, suicide, and death in Franz Kafka]. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(2), 156–165.
- Kolcu, A. İ. (2008). *Edebiyat Kuramları* [Literary Theories]. Salkımsöğüt Yayınevi.
- Koncavar, A. (2010). İletişim açısından modernist bir yazar: Franz Kafka ve imgelem dünyası [A modernist writer in terms of communication: Franz Kafka and the world of imagination]. *Marmara İletişim Dergisi*, 17(17), 44–59.
- Marufova, S. (2025). Combination of fantasy and realism in literature. *Western European Journal of Linguistics and Education*, 3(2), 67–76.
- Öz, F., & Yılmaz, E. B. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: Psikolojik sağlamlık [An important concept in mental health: Psychological resilience]. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 16(3), 82–89.
- Rehberg, A. (2018). *Hermeneutik ve yorum* [Hermeneutics and Interpretation]. New York: Routledge Yayınları.
- Salihoğlu, H. (1983). Doğumunun 100. yılında Kafka'nın güncelliği [Kafka's relevance on the 100th anniversary of his birth]. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 39–46.
- Sarı, A. (2009). *Kafkaesk Anorexia* [Kafkaesque Anorexia]. Salkımsöğüt Yayınları.
- Solmaz, M. (2017). Farklı kültürlerin buluşma noktası: Karşılaştırmalı edebiyat [Meeting point of different cultures: Comparative literature]. *Researcher*, 5(2), 280–293.
- Stach, R. (2021). *Kafka: The decisive years*. Princeton University Press.
- Steinhauer, H. (1983). Franz Kafka: A world built on a lie. *The Antioch Review*, 41(4), 390–408.
- Sunar, Ş. (2009). Babalar ve oğulları, oğullar ve sevgilileri: Franz Kafka ve Babaya Mektup [Fathers and sons, sons and lovers: Franz Kafka and the Letter to His Father]. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 1(21), 31–39.
- Wagenbach, K. (1997). *Kafka'nın yaşam öyküsü* [Kafka's biography] (K. Şipal, Trans.). Cem Yayınları.
- Yılmaz, H. (2023). *Franz Kafka'nın "Dönüşüm" ve "Dava" adlı eserlerine hermenötik açıdan yaklaşım* [A hermeneutic approach to Franz Kafka's "The Metamorphosis" and "The Trial"] (Master's thesis). Sakarya University.

- Yurtsever, M. (2011). *Franz Kafka ve Peter Weiss'in eserlerinde güven arayışı sorunu* [The problem of seeking trust in the works of Franz Kafka and Peter Weiss] (Unpublished doctoral dissertation). Marmara University, Institute of Social Sciences, Istanbul.
- Zgustova, M. (2025, January 3). Kafka, our contemporary. *Counter Punch*. <https://www.counterpunch.org/2025/01/03/kafka-our-contemporary/>

Kafka'nın karakteristik yapısı ve eserlerindeki ruh atmosferine kolektif bir yaklaşım

Sabri Balta¹ 

¹ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van, Türkiye.

ÖZET

Franz Kafka Çağdaş Alman edebiyatının önde gelen yazarlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Hayatı ve eserleri araştırmacıların, edebiyat ve sanat dünyasının ilgisini çekmeye devam etmektedir. Kendine özgü 'Kafkaesk' üslubuyla eserler veren Kafka, edebiyat, sanat ve sinema gibi pek çok disiplinde ilgi görmektedir. Eserleri onun edebiyat ve sanat anlayışı, kişiliği ve karakteri hakkında önemli ip uçları barındırmaktadır. Bu çalışma, Kafka'nın bilindik eserleri arasında yer alan Şato, Dava ve Dönüşüm romanları üzerinden, yorumlayıcı ve psikanalitik inceleme yöntemlerinden faydalanılarak, onun karakter yapısını ve eserlerindeki ruh atmosferini kolektif bir yaklaşımla ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Romanların tek tek değerlendirilmesi yoluna gidilmeden, romanların genel atmosferi çerçevesinde ele alınan imgeler toplu ve bütüncül bir bakış açısıyla yorumlanmıştır. Kafka eserlerinde insana özgü olan kaygı ve yabancılaşma gibi temel varoluşsal duygulara yer verirken, hayata tutunmaya ve anlam kazandırmaya çalışan karakterleri kurgular. Eserlerinde gerçek ve fantastik unsurları bir araya getirerek işler. Modern dünyanın toplumsal problemlerinin insan için umutsuz ve acımasız bir sahneye nasıl dönüştüğünü ustalıkla tasvir eder. Eserlerinde verdiği mesajlar, onu dönemini aşan bir yazara dönüştürerek kalıcı ve güncel kılmaktadır. Arkadaşları tarafından son derece neşeli ve rahat bir şahsiyet olduğu bildirilmesine karşın, Kafka'nın bu kişiliği ve karakter yapısı eserlerine yansımamakta, hatta eserlerinde ele aldığı konularla ve atmosferle çatışmaktadır. Bu durum, onu anlamak ve onun fikirlerinden yararlanmak isteyen araştırmacıları onu daha yakından incelemeye sevk etmektedir. Avrupalı yazarlar içerisinde yaşadığı kısa hayatındaki yoğunluğu ve zorlukları bu denli karmaşıklıştırarak anlatan bir yazar tanımlamak zordur.

ANAHTAR KELİMELER

Kafka, roman, karakteristik yapı, ruh atmosferi.

Giriş

Franz Kafka çağdaş Alman edebiyatının önde gelen isimlerinden birisi olup, hakkında çeşitli yönleriyle çok sayıda araştırma yapılan dünya çapında ünlü bir yazardır (Karaman, 2017, s. 158). Hayatı ve eserleri incelendiğinde hakkında hep bir merak uyandıran ve kafalarda bir soru işaretine sebebiyet veren bir yazar konumundadır. Edebiyat ve sanat eleştirmenleri tarafından batı edebiyatçıları arasında yaşadığımız yüzyılın görkemli ve önemli edebi şahsiyetlerinden biri olarak görülmektedir. Kendine özgü 'Kafkaesk' bir üslup benimseyen (Steinhauer, 1983), edebiyat, sanat ve sinema gibi pek çok alanda ilgi gören Kafka'nın eserleri ve kişiliği mercek altına alınarak incelenmeye günümüzde de devam edilmektedir.

Kafka'yı popüler kılan edebiyat tarihi içerisinde kendisini karmaşıklştıran ve hadiseleri içinden çıkılamayacak kadar zorlaştıran bir yazar oluşudur. Bu yönüyle edebiyat tarihi içerisinde Avrupalı yazarlar arasında yeri çok farklı olup, onu herhangi bir statüyle değerlendirmek, çözümlenmesi zor bir iplik yumağını açmak gibidir. Okurun kafasında bitmeyen soru işaretleri bırakan Kafka'nın çoğu fragman olan eserlerinde kesin bir yargıya varmak ve eseri tam manasıyla çözüme kavuşturmak bir metafizik hadiseyi derinlemesine çözmek kadar yorucu ve merak uyandırıcıdır.

Eserlerinin gündemde tutulması ve dikkat çekici olması onu ayrıca gizemli kılmakta ve kendisine olan ilgiyi arttırmaktadır. Kafka'nın eserleri gerçekçilik unsurlarıyla fantastik unsurları bir araya getirmiştir (Spindler, 1993; Marufova, 2025). Eserlerinde insana özgü olan kaygı ve yabancılaşma gibi temel varoluşsal hislere, hayata tutunmaya ve hayatı anlamlandırmaya çalışan karakterleri kurgulamaktadır. Modern "rasyonel" dünyanın birey için ne derece absürt, çıkışı olmayan umutsuz ve acımasız bir sahneye dönüştüğünü anlatmaktadır. Bu, onu dönemini aşan bir yazara dönüştürerek kalıcı ve güncel kılmıştır (Sala, 2025, s. 278). Kafka yazılarının düşünce ve duygu dünyası, II. Dünya Savaşı'ndan sonra kapitalizmin altın çağı olarak ifade edilen dönemini de yansıtmaktadır (Karadaş, 2012, s. 954). Bununla birlikte, Kafka, eserlerinde aile, toplumsal sorunlar, bürokrasi ve iş dünyasında özgürlük kısıtlamaları, yabancılaşma ve ümitsizlik gibi modern insanın problemlerine ilişkin konuları öne çıkarmıştır (İlkılıç, 2019, s. 29). Öykü ve romanlarının çoğunda imgeyi düşüncenin hizmetine sokarak modern topluma yönelik eleştirel yaklaşımlara yer vermiştir (Altıparmak & Durakoğlu, 2016, s. 173). Kafka'nın eserleri anlatım karmaşıklığı ve derin sembolizm ile doludur (Yılmaz, 2023, s. 1). Kafka, eserlerinde ahlak, inanç ve aşk gibi insani değerler üzerinden hayatın bir yalandan ibaret olduğunu vurgulamak için kahramanlarını acı gerçeklerle de yüzleştirir (Salihoğlu, 1983, s. 44). Yaşamış olduğu dönemde bilhassa yabancılaşma gibi toplumsal problemleri ele alır, dönemin bürokratik yapısını ve bireyin bu yapının işleyişi karşısında çaresizliğini ustalıkla tasvir eder (Yurtsever, 2011). Onun erken dönem anlatılarından tamamlanmamış romanlarına kadar yapıtlarında karşımıza çıkan otorite veya iktidar teması, izi sürülebilir ve çok-biçimli, değişken, bireyin yaşam alanının her bir noktasına sızan, türlü güç ilişkileri üzerine kurulan yapısıyla cehennemî bir durumu temsil etmektedir (Sunar, 2009, s. 31-32). Kafka'nın eserleri kehanet niteliğinde olup, ölümünden bu yana bir yüzyıl boyunca inşa edilmiş dünyayı tasvir etmektedir (Zgustova, 2025).

Toplumdaki değişimi ve fertlerin kendilerine yabancılaşmalarını birbirinden ayıran modernist bir yazar olan Kafka, 20. yüzyıl sanayi sonrası batı toplumunun açmazlarını, burjuva hayatının sahtekârlığını ve bürokrasinin içinden çıkılmaz işleyişini konu edinir. Kültürel manada 19. yüzyılda geleneksel edebiyat, sanat, sosyal organizasyon ve gündelik hayatın geçerliliğini kaybettiği düşüncesiyle ortaya çıkan modernitenin açmazlarını görmüş ve bütün bunları eserlerinde işlemiştir (Koncavar, 2010, s. 45). O, dünyanın saçmalığı karşısında insanın umutsuzluğunu eserlerinde vurgulu bir biçimde dile getirirken, kimilerine göre gerçeküstücülüğe, kimine göre ise anlatımcılığa yaklaştırılmıştır. Aslında hiçbir ekol tanımına sığmayan Kafka'nın eserlerindeki göze çarpan taraf, maksatlı bir sadeliğin de ilerisinde, hakikatin en elle tutulabilecek taraflarından ayrılmama endişesi taşıması olarak göze çarpar (Gündüz, 2013, s. 84). Aslında Kafka'nın hiçbir ekolün tanımına sığmayan eserlerinin dikkat çeken yönü, maksatlı bir basitliğin ötesinde gerçeğin en elle tutulur yanlarından sapmama kaygısı olarak göze çarpar (Gündüz, 2013, s. 84). Çeşitli yazarlar ve entelektüeller politik ve toplumsal ortamda bireysel hak ve özgürlüklerin devlet yönetiminin gücü altında aşırı sınırlandırılması bağlamında Kafka'nın eserlerine büyük ilgi göstermişler, kendilerini onun eserlerindeki kahramanların ruh halleriyle özdeşleştirmeye çalışmışlardır (İlkılıç, 2019, s. 24).

Küçücük bir çevre ve çember olan Prag'da ömrünü geçirmesine rağmen (Sarı, 2009, s. 20), edebiyatçı ve yazar kimliğiyle dünya edebiyat literatürüne çok önemli katkılar sunan Kafka (Güven, 2024, s. 838), eserlerine oldukça karamsar bir atmosferi taşımış (Aytaç, 1990, s. 277) ve araştırmacıların kafasında muammalar ve çözümlenmesi gereken tezatlar oluşturmuştur.

1924 yılında hayata veda etmesine karşın, yaşadığı dönemde pek tanınmayan ve asıl şöhreti 1950'den sonra başlayan Kafka'nın (Wagenbach, 1997, s. 10) eserlerinin çoğu ölümü sonrasında yayınlanmıştır. Kafka, sadece edebiyatçılar için değil aynı zamanda sosyal bilimciler için de önemli bir ilham kaynağı olmuş, bilhassa felsefe, psikoloji ve psikanaliz çalışmalarını etkilemiştir (Sala, 2025, s. 278). Eserleri, okuyucuyu yoruma yönlendirdiği ve hermenötik bir okumaya kapı araladığı için, eleştirmenler eserlerindeki metinlerin sembollerini sosyolojik, psikolojik, mitsel ya da felsefi çerçevede çözümlemeye çalışmışlardır (Dağıstan, 2024, s. 1). Edebiyat ve sosyal

bilimler dünyasını derinlemesine etkilemesine rağmen, Türkiye’de Kafka ile ilgilenen ve kavramlarını tartışan sosyal bilimcilerin sayısı nispeten azdır (Sala, 2025, s. 278).

Amaç ve yöntem

Bu çalışma, Kafka’nın bilindik eserleri arasında yer alan Şato, Dava ve Dönüşüm romanlarını yorumlayıcı ve psikanalitik inceleme yöntemlerinden faydalanılarak, kolektif bir yaklaşımla değerlendirmeyi ve onun karakter yapısını ve eserlerindeki ruh atmosferini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Söz konusu romanların tek tek değerlendirilmesi yoluna gidilmeden, romanlardaki genel atmosfer çerçevesinde işlenen imgeler kolektif ve bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Böylece romanlarla verilmek istenen asıl mesajlar hedeflenmiştir. Kafka’nın karakteristik yapısı yazarın çocukluğu, ailesi, sosyal durumu, eğitimi, arkadaş çevresi, yaşadığı muhit, kişiliği, inancı ve siyasi görüşü gibi unsurlar göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır. Eserlerine yansıttığı ruhi atmosferi incelerken, yazarın kendi ruhi durumu ve bilinçaltında yatan unsurları eserlerine yansıtmaya stili psikanalitik bir bakış açısıyla değerlendirilmeye ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Bilindiği üzere nitel araştırma yöntemi olarak psikanalitik değerlendirme ve yorumlayıcı analiz, edebi eserlerin ve yazarların incelenmesinde kullanılan metodolojiler arasında yer almaktadır. (Karaman, 2017, s. 159; Solmaz, 2017, s. 285; Foster, 2018; Rehberg, 2018; Barut, 2024). Yorumlayıcı yaklaşım, metinlerin dilini, içsel yapısını, sembollerini ve anlamlarını çözümlemek için çeşitli stratejiler sunar (Yılmaz, 2023, s. 5). Bir edebi eser, kendisini meydana getiren yazarın ruhsal durumunun aynası konumunda olup (Kolcu, 2008: 199), yazarın bilinçaltı psikolojisiyle ilişkili (Aytaç, 1995, s. 13) ayrıntılı biyografisine bağlı olarak yaşamış olduğu hayatı odak nokta gören, kişiliğini ve ruhsal durumunu açıklayan bir belge durumundadır (Furtuna, 2015, s. 16-17).

Kafka’nın karakteristik yapısı ve ruh hali

Karakter, bir insanın mizacını ve yapısını ifade eden ve davranışlarını belirleyen temel özelliktir. İnsanların tutum ve davranışlarındaki istikrar ve kararlılıkla kendini gösterir. Bireyin başkalarıyla iletişimde ve ilişkilerinde ortaya çıkar (Ceylan, 2019, s. 55-56). Karakterli insan, aynı durum ve koşullar altında hep aynı şekilde davranarak istikrarlı bir yapı sergiler. Karakterli insan, toplumun değer yargılarına uygun davranan ve toplumsal değerleri içselleştirmiş kişi anlamına gelir (Bayar, 2019, s. 57).

Kafka’nın karakteristik yapısını ifade edebilmek açısından onun en yakın arkadaşlarından olan Max Brod’un ve diğer arkadaşlarının anlatımları önem arz etmektedir. Bilhassa Max Brod, Kafka’nın gerek hayatında ve gerekse ölümünden sonra, Kafka’nın eserlerini izinsiz olarak yayınlamak suretiyle, onun edebiyat dünyasında bilinmesinde öncülük etmiş ve onun biyografisini yazmıştır (Aytaç, 1990, s. 277).

Kafka’nın babasıyla olan kötü ilişkisi, Prag’da yaşadığı sosyal sorunlar, kadınlarla sorunlu ve zorlu münasebeti ve memur hayatı onun kişiliğini ve dünyasını etkilemiştir (Sağlam, 2003, s. 62). Max Brod, arkadaşları Kafka’nın neşeli ve rahat kişiliğinden bahseder. Üstelik bu görüşü Kafka’nın öteki arkadaşlarının da teyit ettiğini bildirir (Aytaç, 1990, s. 227). Bu durumda, arkadaşlarının beyanlarının aksine, Kafka’nın farklı tezatlar içeren bir karakter örneği sergilemesi nasıl açıklanabilir? Bunu açığa çıkarmak için doğumundan itibaren onu çocukluğu, ailesi ve ailesinin sosyal, kültürel, dini ve mali durumu, aile anlayışı, ebeveynlerinin kendisine olan etkisi, sosyal durumu, aldığı eğitimi, arkadaş çevresi, yaşadığı muhit, siyasi görüş ve beslenme şekli vb. gibi pek çok unsur açısından değerlendirmek gerekmektedir.

Kafkaesk Anorexia adlı kitabında Kafka’yı değerlendiren Sarı (2009, s. 7), onun insani özelliklerinden bahseder. Onun kendine has hüznünün, sevincinin, kaygılarının, ailesinin, dostlarının ve yazma arzusunun olduğunu, dolayısıyla insani meziyetlerinin görmezden gelinemeyeceğini dile getirir. Kafka’nın yaşadığı zaman diliminde zamanının gereklerini fazlasıyla yerine getirdiğini söyler. Ona göre Kafka’nın ruhi atmosferi çağının çeşitli sosyal olayları, sıkıntıları, hüsrani, iyimserliği, karamsarlığı, sevgi ve hoşgörüsü ile bulanmıştır. Bu

değerlendirmeler Kafka'nın karakter yapısını tanımak ve ortaya çıkarmak adına önemli ipuçları vermektedir.

Aytaç (1990, s. 277-281) 'Çağdaş Alman Edebiyatı' adlı Kitabında Franz Kafka'ya da yer verir. Onun ifadeleri kolektif bir yaklaşımla değerlendirildiğinde, Kafka'nın pek çok karakteristik yönünü fark etmek ve öne çıkarmak mümkündür. Kafka'nın hayatında babasının ayrı bir yeri vardır. Sonradan servet sahibi olan babası Kafka'nın gözünde hiçbir zaman ulaşamayacağı, karşı koyamayacağı birisidir. Kendisini babasının karşısında zavallı ve çaresiz hisseder. Babasının hareket ve düşüncelerini yanlış görerek ona şüpheli yaklaşır, bu nedenle sürekli bir uyanıklık ve tetikte olma hali yaşar. Kafka yazmak için derin yalnızlığı seven, düşüncelerini, dertlerini sadece güncesiyle paylaşmayı tercih eden bir yazardır. Hassasiyeti ve sebatkârlığı ruhunda bütünleştirebilen, bitmeyen bir öz eleştiri ve kendini muhakeme etme eğilimi taşıyan bir kişiliktir. Çok titiz bir gözlemcidir. Çevresini iyi sezinler. Hadisatın iç yüzüne ayrıntılı bir gözle bakabilen bir kimliktir. Hiçbir şeyi yüzeysel yargılamaz. Etrafındaki insanları onların şartlarına göre değerlendirir. Vicdanlı, sabırlı, toleranslı, hakkaniyetli, şefkatli, anlayışlı, tutarlı ve titizdir. Sağlıklı düşünceye değer verir. Görev ve ödev bilinci taşır. Eğilimi olmadığı halde hukuk eğitimini doktora derecesiyle tamamlamıştır. Kin duymasına rağmen iş hayatını ve büro mesaisini ciddiye alır, amirlerine ve emrindekilere karşı örnek davranış sergiler. Arkadaşları tarafından sevilen fakat kendisiyle samimi olmaya cesaret edilemeyen bir kişilik sergiler. Gösteriştense ve yapmacıklıktan hoşlanmaz, süse aldırış etmez. Bu yönüyle sadeliği tercih eder.

Kafka güçlülere karşı bir yandan olağanüstü bir çaba ile mücadele eder, diğer yandan güçlükler karşısında durumu kabullenip bazen hiçbir tepki göstermez (Güven, 2024, s. 840). Hayatı boyunca hastalıklı bir bünyeyi sinesinde taşımak zorunda kalan Kafka'da, ürkekliğin yanında, ölü gözü ciddiliği de göze çarpmaktadır. Bu ciddiliğe rağmen haylaz, melankolik ve aynı zamanda dik başlıdır da. Aile ortamında anne-babasının hayat şartlarını negatif yansıtmaması, Kafka'nın kendi iç özgürlüğüne menfi bir şekilde yansımış ve onu yalnızlığa itmiştir. Yetiştirdiği muhitin ve kanunlarının anlaşılabilir, bilmece gibi oluşu Kafka'yı adeta dış âleme karşı kapatmıştır. Hiçbir zaman yaşamadığı sıcak bir aile ortamına ihtiyaç hissetmiştir. Kendisini zoraki olarak neşeli ve başarılı göstermiş, bu durum onu içinden çıkılmaz bir tezatlar yumağına itmiştir. Kafka çok dar, kapalı, aynı zamanda bürokratik ve ahlaki açıdan olumsuz çevre şartlarına maruz kalmıştır. Bu durum onu yapmak istedikleriyle yaptıkları arasında tezat bir kişiliğe büründürmüştür. O ruhsal olarak aslında kendini aramaktadır. Kafka'nın iç dünyasında nereli olduğu belirsizdir. Kendisini ruhen bir mekâna ait hissetmez, ancak mekândan da kopamayan bir haleti ruhiye içerisinde. Ruh hali karanlık ve siyah-beyaz bir yapıdadır. Bazen renkli bir kişiliğe bürünmek ister. Fakat darlık, sıkışıklık, pasiflik hem içe yönelme hem de iç dünyasından kaçma hali onu sakin gibi gösterirken aslında germektedir. Sık sık hastalanıp ve bir sanatoryuma yatırıldığı için, o birine sağlıklı bağlanamamıştır. Belki bu yüzden, nişanlanıp ayrılmıştır. Sadakatini sürdüremediği birine ihtiyaç duymaktadır.

Kafka'nın sağlam bir itikadı olmaması onu varlığını sorgulamaya itmiştir. O, iç ve dış dünyası arasında sürekli gidip gelen bir ruhi hal sergilemektedir. Geniş ve baskın bir hayal dünyası vardır. Yalın bir dünyada yaşayan ve asla var olamayan bir ruh atmosferi içerisinde. Giydiği elbiseleri bile Kafka'yı dışarıya renkli göstermez. O kimseyi eğitmek istemeyen, şahsen kendisini ön plana çıkartmayan, daima dinleyici durumunda kalan bir kimliktir. Aşk ve yazarlık arasında endişeli bir ikilem taşır. Bir yandan da acayip olana değil de tedavi edici olana sempati duyar. Modernliği farklı değerlendirip tabii olana arzulu bir ruh hali yansıtır.

Stach (2021)'in ifadelerine göre Kafka aynı zamanda çapkın bir karakterdir ve cinsel başarısızlık korkusu içerisinde. Bu yüzden yetişkinlik döneminin büyük bir bölümünde pornografiye meraklı bir ruh hali sergiler. Bu da oldukça ilginçtir. Hiç evlilik yapmayan Kafka (Brod, 1960), insanların kendisini zihnen ve fiziksel olarak itici bulacağı korkusu taşır.

Kafka'nın eserlerindeki ruh atmosferi

Sosyal çevre, iklim, coğrafya, besin, beslenme biçimi ve eğitim gibi pek çok unsur insanın biyolojik ve psikolojik yapısını etkileyebilir (Öz ve Yılmaz, 2009, s. 84; Bayar, 2019, s. 54). İnsanın psikolojik yapısı üzerine bireysel, ailevi ve çevresel faktörlerin müspet ve menfi etkileri yadsınamaz. Kafka'nın, hayatı boyunca yaşadığı ruh halini, karakterini, aile yapısını, toplumsal çevresini ve zamanın ruhunu psikolojik, sosyolojik, nevrötik, davranışsal, iletişimsel, mekânsal vb. gibi çeşitli grotesk imgeler vasıtasıyla eserlerine yansıttığını görmek mümkündür. Onun eserleri, teke indirgenmenin ve toplumdan soyutlanmanın gerçek boyutlarını açığa çıkarmakta ve modern insanın içinde bulunduğu durumun anlaşılmasında bir yol gösterici nitelikte taşımaktadır (Çiçek, 2015, s. 144).

Pek çok zıtlığı bünyesinde bir araya getirmiş olan Kafka'nın ruh hali duygusal olarak bilinçli bir şizofrenik vaka gibi karşımıza çıkar. Eserlerindeki ruh hali kendisinin çocukluğundan itibaren maruz kalmış olduğu ruh haliyle birbirinden farklı bir görünümüdür. Gürsel Aytaç'ın ifade ettiği gibi (Aytaç, 1990, s. 281-286) Kafka eserlerine titiz ve eleştirci bir ruh halini yansıtır ve insanları nesnelerin değişimlerini tespit etme hususunda peşinden koşturur. Her bir ifadeye yeni bir ifade ekleme zorunluluğu hisseder. İfadeleri paradokslu olup *'fakat', 'gerçi', 'bir yandan'...* 'öte yandan' gibi kelimeleri içeren diyalektik bir ruh atmosferi yansıtır. Eserlerindeki ruh hali üsluba ve ana dokuya bu şekilde yansır. Senteze götürmeyen bir antitezler yumağı içerisindedir. Ayrıntılara hapsolmuş mikroskobik bir duyarlılık sergiler. Sistem içerisinde ilerleyen ve bölümden bütüne akan bir diyalektik atmosfer söz konusudur. Eserlerindeki kahramanlar ayrıntıların birer titiz gözlemcileri olmak zorundadırlar. Kararlarında her jest, ses tonu ve en küçük bir olay bile yön verici olmalıdır. Kafka'nın kahramanları aralıksız bir faaliyet baskısı altında sürüklenip dururlar. İlişkilerin çetrefilliği ve sonsuzluğu yüzünden bütünü bir türlü kavrayamazlar ve bilgilerinden yararlanamazlar. Tam bir trajedi içerisindedirler. Kendi kararlarıyla veya dıştan bir hadiseyle alışık çevrelerinden kopukturlar. Düşünmeden reaksiyon veremezler ve sistemin uygulayıcısı olamazlar. Her türlü ihtimali hesaba katıp tartarlar. Şüpheli hale gelen sistemi araştırırlar ve zamanı önemseyen sistemin işleyişini tehlikeye sokarlar. Böylece saf dışı kalan kahraman sistem tarafından saf dışı edilir. Gerçeklik abartmalı ve acımasızdır.

Ruhsal olarak varlığını sürekli sorgulayan ve kendisini iç dünyasıyla dış dünyası arasında götürüp getiren Kafka, eserlerindeki anlamı içinde yaşadığı dünyanın şartlarıyla örtüştürerek yansıtmaz. Hayalin kendisinde baskın olduğu bir durum sergiler. Hayal ve gerçek arasında çapraşık bir halde olup hiç bitmeyen bir karmaşa içerisindedir. İç âleminde zamanla yarış halindedir. Kendini ispat edencesine bir yerlere ulaşma isteğine karşın anormal engellerle karşılaşarak gel-gitler yaşar. O, ruhen kendisine kimliğinin hem var hem yok olduğu ve sembolik hayatıyla asla var olmayan yalın bir dünya inşa etmiştir. Nitekim onun için tuhaf ve acayip olan şeyler sanki bir gerçek gibidir. Hadiseler imgelere boğulmuştur. Anlam ise, zaman ve mekân boyutlarıyla imgeler arasına monte edilmiştir.

Umutsuzluk, karamsarlık, yabancılaşma, intihar ve ölüm eylemi hali, yalnızlık, kasavet, acı, ıstırap, sabırsızlık ve hüznün Kafka'nın eserlerinde görülen ruh halleri arasındadır. Kendi kendisiyle konuşup sağaltım yaparak umutsuzluğu olması gereken bir ruh hali gibi algılayan Kafka, bu durumundan bir rahatsızlık duymaz ve bunu ruhunun bir arazi olarak görmez. Oysaki bu onun ayağa kalkıp toparlanmasına engel olan bir haldir. Kafka, taşıdığı olumsuz ruh halini normal görür. İlişkilerinde bir mesafe kat edemez ve çıkış yolunu sürekli erteler. Kendisiyle ilgili hususlarda ileriye dönük bir ışık göremez. Katlanması zor bir ıstırap içerisindedir. Umutsuzluk Kafka'da öyle bir bedensel hastalıktır ki, ona nöbetle gelmesi gereken bir sızı gibidir. Bu durumdan kurtulmak istemesine rağmen, kurtulmamak gibi bir çaba içerisindedir. Yaşadığı dünya ile hayal ettiği dünya iç içedir. Onun dünyası, boğucu ve insandan uzaklaşan bir yabancılaşmanın dünyasıdır. Umutsuzluğunu ve hüznünü akli ve mantıki olarak bir temele dayandıramasa da kendisinde nöbet olarak beliren intihar halini düşünmekten kendisini alıkoyamaz. Onda bu eylem anlık bir kaçıştıdır. Onun ailesinin arzusuna göre bir hayat yaşaması,

yabancılaşma, suçluluk duygusu ve yalnızlık gibi duygu durumları onun ölüm düşüncesine dalmasına sebep olmaktadır (Karaman, 2017, s. 160-164).

İletişimsel açıdan bakıldığında Kafka'nın eserlerindeki gerçeklik ve algılar ile iletişim eylemlerinin bireylerin edindiği izlenimler ve ahlaki eylemlere dönüşüm ekseninde geliştiği görülmektedir. Dava'da Joseph K. ve Dönüşüm'de Gregor Samsa, çevresindekilerle çatışma yaşadıklarında, iletişime dayalı eylemlerini ahlaki sorgulamalar çerçevesinde sürdürmüşler ve edindikleri izlenimler kendi şahsi ahlak yargılarında etkili olmuştur (Gündüz, 2013, s. 84).

Eserlerinde fantastik ya da gerçeküstü bir dünyayı kurgulamayan Kafka, aslında dünyayı kimsenin görmediği bir haliyle anlatır. Toplumsal ilişkileri ve problemleri eleştirel bir yaklaşımla işler. Alegorik bir anlatım yolunu takip etmiş olduğu 'Dönüşüm' romanında kendi varlığının bir tablosunu alegori yoluyla çizen Kafka, böceğin yalnızca bir pazarlamacıyı anlatmadığını, aslında hayali karakter Gregor Samsa'nın bizzat kendisi olduğunu sürekli vurgulama yolunu seçer (Koncavar, 2010, s. 45). Romanda modern toplumla ilgili eleştirileri daha çok yabancılaşma kavramı ekseninde gelişir. Toplumuyla sağlıklı ilişkiler kuramayan ve işi dışında bir sosyal hayatı bulunmayan bir bireyin yaşadığı topluma karşı yabancılaşma duygusunun birey üzerindeki psikolojik etkilerini Samsa ailesindeki ruh atmosferi üzerinden dile getirir (Altınparmak ve Durakoğlu, 2016, s. 171, 182).

Kafka'da mekâna dayalı ruh halleri de birer problem olarak gözüktür. Problemleri mekâna yansıtan Kafka, mekânları net bir içerikle tesis eder, duygu, düşünce, özlem ve anılarını mekânla özdeşleştirmektedir. Bu yönüyle Şato romanı grotesk öğelerle yoğrulmuştur. Romanda hadiseler yaşanan dünya ile örtüşmez. Her şeyin mantık dışı, anlamsız ve saçmadır. Gerçek çarpıtılmış, yabancılaştırılmış ve karmakarışık hale getirilmiştir. Okuyucunun kendisini bir boşluk içerisinde hisseder. Belirsiz bir atmosfer vardır. Gerçek ikinci elden anlatılarak, metnin üst kurmaca düzlemine taşınır. Yazar kendi egemen konumunu eserde kişilerin arkasına gizler ve eserde okura yol göstermez (Balta, 2001, s. 11-12). Kafka'da genel konu parçalanmış bir dünyada yaşamaktır (Anckaert ve Burggraeve, 2023, s. 187). Parçalanmış bir dünyayı anımsatan 'Şato'da Kafka, somut gerçeği soyut gerçek aracılığı ile anlatır. Zamanı ve mekânı gerçek dışı kılarak bir rüya atmosferi içerisinde kendi iç dünyasının karanlık unsurlarını mekanla özdeşleştirir. Mekânsal problemleri kişilere yansıtarak anlatır. "Şato'da mekânlar ulaşılmazdır ve ulaşım zorunluluğu vardır. Eserde mekândan kovulma görünür. Mekâna girilmesi sahibinin insafına kalmıştır. Işığın olmadığı ve paylaşılabilen bir mekân mücadelesi söz konusudur. Mekânlar çok amaçlıdır, tam bir daveti kapsamaz ve aynı zamanda sembolik içeriklidir. Kronolojik olan zaman, her konunun bir saate tekabül ettiği yedi gün boyunca ard arda akar. Zaman yine saate bağımlıdır (Balta, 2000, s. 1-16). 'Dava' da ise somut mekânlar olayların anlatılması açısından önemlidir. Çünkü mekân ile roman kahramanı Joseph K.'nin ruhsal durumu arasında sıkı bir bağ bulunur. Bu bağ vesilesiyle olayın örgüsü anlamlandırılır. Bunun yanında simgesel olan bu mekânlar karanlık, kasvetli, karmaşık, boğucu, donuk, dar, dik ve pislik içindedir ve kişilerin ruhsal durumlarını tespit etmede kilit rol oynar (Balci, 2012, s. 36-40). Kafka'da insan motifleri de çok enteresandır. İnsan, ruhen içi boşaltılmış ve kaybolup giden bir dünyada kaybolur. İnsanın kimliğinin ve kişiliğinin herhangi bir niteliği yoktur (Anckaert ve Burggraeve, 2023, s. 188).

Sonuç

Bir dünya yazarı olarak Kafka'nın hayatı ve çalışmaları araştırmacıların, edebiyat ve sanat dünyasının ilgisini çekmeye devam ediyor. Eserlerinde toplumsal problemler, bireysel hak ve özgürlükler konusunu çeşitli yönleriyle ustalıkla işlemesi, yazarların ve entelektüellerin Kafka'ya büyük merak ve ilgi göstermelerinde etkili olmuştur. Kafka, sanayi sonrası Batı toplumunun açmazlarını, burjuvanın sahtekârlığını ve bürokrasinin işleyişini eserlerinde ustalıkla ele almıştır. Eserlerinde gerçek ve fantastik unsurları bir araya getirerek işler. Yabancılaşma, varoluşsal kaygı, suçluluk, saçmalık gibi konular eserlerinde dikkat çekicidir. Kafka eserlerinde ahlak, inanç ve aşk gibi insani değerler üzerinden hayatın bir yalandan ibaret olduğunu anlatmak adına

kahramanlarını acı gerçeklerle yüzleştirmekten çekinmemiştir. Eserlerindeki ifadeleri paradokslu olup, senteze götürmeyen antitezler yumağıyla doludur.

Kafka hayatı boyunca yaşadığı ruh halini, karakterini, aile yapısını, toplumsal çevresini ve zamanın ruhunu psikolojik, sosyolojik, nevrotik, davranışsal, iletişimsel, mekânsal vb. gibi çeşitli grotesk imgeler vasıtasıyla eserlerine yansıtmıştır. Zayıf ve hastalıklı bünyesine rağmen, arkadaşları Kafka'yı neşeli ve rahat bir kişilik ve karakter olarak bildirmişlerdir. Ancak onun bu kişilik ve karakter yapısı eserlerine yansımamakta, hatta eserlerindeki konularla ve atmosferle çatışmaktadır. Kafka, ruhsal olarak bastırılmış duygular içerisinde kalmıştır. Buna rağmen kendini arayan, kendini ve dünyayı sorgulayan ancak tezatlarla dolu bir karakter ve haller sergilemiştir. Eserlerine yansıttığı gibi, gerçeğin dışında ve kendi kurmaca dünyasında dolaşmıştır. Bir bakıma zorlama yoluyla, hayatla ve yazılarıyla oyun oynarcasına bir yaklaşım tarzı geliştirmiştir. Sonradan anlaşılacak isteyen bir kişilik sergilemiştir.

Sonuç olarak, Kafka'nın eserleri onun edebiyat ve sanat anlayışı, kişiliği ve karakteri hakkında önemli ip uçları barındırmaktadır. Modern insanın içinde bulunduğu durumun anlaşılmasında bir yol gösterici nitelik taşımaktadır. Eserlerinde anlaşılmayı karmaşık hale getiren Franz Kafka'nın bizzat kendisidir. Bu yüzden onu tanımlamak, onun karakterini ve ruh dünyasını anlamak ve kendisi hakkında okura net bir ayna tutmak araştırmacılar için kolay değildir. Karakter olarak çözümlenmesi zor bir yazar olsa da eserlerindeki kendi zamanına ve gelecek zamana ışık tutan ince mesajları Kafka'yı yine de özel ve güncel kılmaktadır.

Çıkar çatışması beyanı

"Kafka'nın karakteristik yapısı ve eserlerindeki ruh atmosferine kolektif bir yaklaşım" başlıklı makalemin herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Altıparmak, İ. B., & Durakoğlu, A. (2016). Franz Kafka'nın 'Dönüşüm' adlı eserinin sosyolojik açıdan analizi [A sociological analysis of Franz Kafka's "The Metamorphosis"]. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 171–184.
- Anckaert, L., & Burggraeve, R. (2023). Kriz ve Alam: F. Kafka ve Yasa [Crisis and Sign: F. Kafka and the Law] (G. Abrim, Trans.). *Sofist*, 7, 185–203.
- Aytaç, G. (1990). *Çağdaş Alman Edebiyatı* [Contemporary German Literature]. Kültür Bakanlığı Yayınları/558, Başbakanlık Basımevi.
- Aytaç, G. (1995). *Edebiyat Yazıları III* [Essays on Literature III] (1st ed.). Gündoğan Yayınları.
- Balcı, U. (2012). Franz Kafka'da mekân ve yabancılaşma [Space and alienation in Franz Kafka]. *JASSS International Journal of Social Science*, 5(3), 35–41.
- Balta, S. (2000). Franz Kafka'nın 'Şato' adlı eserinde zaman-mekân ilişkilerine bir bakış [A look at time-space relations in Franz Kafka's "The Castle"]. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 1–16.
- Balta, S. (2001). Mekân, insan, Kafka ve Şato [Space, human, Kafka, and The Castle]. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 11–15.
- Barut, Ö. (2024). Yorumbilim kuramı temelinde SA Yesenin'in şiirlerinin Rusçadan Türkçeye çevirisinin karşılaştırmalı analizi [A comparative analysis of SA Yesenin's poems from Russian to Turkish based on hermeneutic theory]. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 29, 88–103. <https://doi.org/10.30767/diledeara.1399500>
- Bayar, M. (2019). İbn Haldun düşüncesinde bireyin kişilik gelişimini etkileyen faktörler [Factors affecting the personality development of the individual in Ibn Khaldun's thought]. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 7(19), 53–77. <https://doi.org/10.31126/akrajournal.586810>
- Brod, M. (1960). *Franz Kafka: A Biography*. Schocken Books.

- Ceylan, İ. (2019). Kişilik gelişimi din ilişkisi [The relationship between personality development and religion]. *Din ve Bilim - Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 50–72.
- Çiçek, N. (2015). Franz Kafka'nın eserlerinde yabancılaşma problemi [The problem of alienation in Franz Kafka's works]. *Beytulhikme. An International Journal of Philosophy*, 5(1), 141–162.
- Dağıstan, U. (2024). Kafka'nın Şato romanında örgütsel bir yönetim biçimi olarak Weberci bürokrasi ve tahakküm [Weberian bureaucracy and domination as an organizational management form in Kafka's The Castle]. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 12(38), 1–21.
- Foster, S. (2018). *Franz Kafka'nın "Dönüşüm" ve "Dava" romanlarının hermenötik yorumu* [A hermeneutic interpretation of Franz Kafka's "The Metamorphosis" and "The Trial"] (Master's thesis). University of Nebraska, Omaha.
- Furtuna, F. (2015). Psikanalitik edebiyat kuramı ve 'Kimlik' romanı [Psychoanalytic literary theory and the novel "Identity"]. *Akademik Kaynak*, 3(5), 15–22.
- Gündüz, U. (2013). Kafka metinlerinde iletişim, iletişimsizlik ve yabancılaşma olgusu üzerine [On communication, miscommunication and alienation in Kafka's texts]. *Selçuk İletişim*, 7(1), 83–95. <https://doi.org/10.18094/si.51221>
- Güven, E. B. (2024). Memur ve hukuk danışmanı olarak Franz Kafka [Franz Kafka as a clerk and legal advisor]. *Söylem Filoloji Dergisi*, 9(2), 838–853.
- İlkılıç, S. (2019). Franz Kafka'nın Türkiye'de alımlanması [The reception of Franz Kafka in Turkey]. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 7(1), 14–33.
- Karadaş, Y. (2012). İktidar, tahakküm ve Kafka'nın Şato'su [Power, domination and Kafka's The Castle]. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 11(3), 951–965.
- Karaman, F. (2017). Franz Kafka'da umutsuzluk, intihar ve ölüm [Despair, suicide, and death in Franz Kafka]. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(2), 156–165.
- Kolcu, A. İ. (2008). *Edebiyat Kuramları* [Literary Theories]. Salkımsöğüt Yayınevi.
- Koncavar, A. (2010). İletişim açısından modernist bir yazar: Franz Kafka ve imgelem dünyası [A modernist writer in terms of communication: Franz Kafka and the world of imagination]. *Marmara İletişim Dergisi*, 17(17), 44–59.
- Marufova, S. (2025). Combination of fantasy and realism in literature. *Western European Journal of Linguistics and Education*, 3(2), 67–76.
- Öz, F., & Yılmaz, E. B. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: Psikolojik sağlamlık [An important concept in mental health: Psychological resilience]. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 16(3), 82–89.
- Rehberg, A. (2018). *Hermeneutik ve yorum* [Hermeneutics and Interpretation]. New York: Routledge Yayınları.
- Salihoğlu, H. (1983). Doğumunun 100. yılında Kafka'nın güncelliği [Kafka's relevance on the 100th anniversary of his birth]. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 39–46.
- Sarı, A. (2009). *Kafkaesk Anorexia* [Kafkaesque Anorexia]. Salkımsöğüt Yayınları.
- Solmaz, M. (2017). Farklı kültürlerin buluşma noktası: Karşılaştırmalı edebiyat [Meeting point of different cultures: Comparative literature]. *Researcher*, 5(2), 280–293.
- Stach, R. (2021). *Kafka: The decisive years*. Princeton University Press.
- Steinhauer, H. (1983). Franz Kafka: A world built on a lie. *The Antioch Review*, 41(4), 390–408.
- Sunar, Ş. (2009). Babalar ve oğulları, oğullar ve sevgilileri: Franz Kafka ve Babaya Mektup [Fathers and sons, sons and lovers: Franz Kafka and the Letter to His Father]. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 1(21), 31–39.
- Wagenbach, K. (1997). *Kafka'nın yaşam öyküsü* [Kafka's biography] (K. Şipal, Trans.). Cem Yayınları.
- Yılmaz, H. (2023). *Franz Kafka'nın "Dönüşüm" ve "Dava" adlı eserlerine hermeneutik açıdan yaklaşım* [A hermeneutic approach to Franz Kafka's "The Metamorphosis" and "The Trial"] (Master's thesis). Sakarya University.
- Yurtsever, M. (2011). *Franz Kafka ve Peter Weiss'in eserlerinde güven arayışı sorunu* [The problem of seeking trust in the works of Franz Kafka and Peter Weiss] (Unpublished doctoral dissertation). Marmara University, Institute of Social Sciences, Istanbul.

Zgustova, M. (2025, January 3). Kafka, our contemporary. *Counter Punch*.
<https://www.counterpunch.org/2025/01/03/kafka-our-contemporary/>